

KREATIVNOST KAO SASTAVNI DIO NASTAVE LIKOVNE KULTURE

RADMILA ZEČEVIĆ

*Sveučilište u Novom Sadu
Pedagoški fakultet u Somboru*

radmila.zecevic93@gmail.com

UDK: 37.01:7

UDK: 37.015.3:159.954

Stručni rad

Primljen: 23.6.2020.

Prihvaćen: 30.11.2020.

SAŽETAK

Radom će se pokušati povezati teorija kreativnosti (opisana kao transakcijska u pristupu) s implikacijama koje ima na obrazovanje. Kako bi dječje stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju bilo uspješno, nužno je znati šta je dječje stvaralaštvo uopće, a potom i kako se ono manifestira i razvija u procesu nastave likovne kulture. Autor je nastojao obuhvatiti sve spomenute dijelove kako bi sadržaj rada bio što bogatiji, a potom i kompletan. U uvodu se govori o umjetnosti i njenom značaju, a potom i o umjetnosti smještenoj u školske okvire – likovnoj kulturi, s njenim ciljevima i zadacima. Glavni dio rada objašnjava pojam i čimbenike kreativnosti, s naglaskom na ulogu učitelja pri poticanju kreativnosti učenika. Tome je posvećen posebni dio, kao značajan segment u poticanju stvaralaštva, odnosno kreativnosti kod djece.

KLJUČNE RIJEČI:

kreativnost, likovna kultura, nastava, učenik, učitelj

UVOD

Likovna umjetnost datira iz najranijih zajednica kao potreba za vizualnom komunikacijom. Danas, više nego ikad, postaje značajan element u razvoju svih društava i njezina vrijednost zauzima važno mjesto i u školi i u društvu. Umjetnost, smještena u školski kontekst kao Likovna kultura, razvija se s tendencijom jačanja potencijala učenika, razvijanja vještina kritičkog ocjenjivanja, kreativnih sposobnosti, razvijanja mašte i najprikladnijeg umjetničkog izraza, utječući na cjelokupna akademska postignuća. Ona je od ključnog značaja u odgojno-obrazovnom radu za razvoj djeteta, pruža važnu ravnotežu u njegovom ukupnom obrazovnom iskustvu.

Uloga likovne kulture u svim nastavnim predmetima neizbježna je potreba učinkovite nastave. Likovna kultura i profesionalna orijentacija iznimna su inovacija u suvremenom obrazovanju i pripremi za sva zanimanja u životu i radu. Likovni se pravci u razredu i izvan njega opisuju i metodički definiraju u svrhu kulturne pismenosti generacija i osnovnog obrazovanja odraslih (Lekić 2000: 3).

Likovno-vizualno obrazovanje sudjeluje u konstituiranju općeg obrazovanja i formiranju kulture suvremenog čovjeka (Bosnar 2018). Umjetnička kultura nije samo zabava, već je i sastavni dio nastavnog procesa. U osnovnoj se školi umjetnost ne zapostavlja, a prednost se daje nastavnom predmetu zbog odgovarajuće likovne kulture. Osnovna škola je općeobrazovna pedagoška ustanova, a razredna nastava u njoj ima prvenstveno pedagoško-kulturnu ulogu, a ne umjetničko obrazovanje (Lekić 2000: 5). U odnosima s vršnjacima djeca uče socijalne norme i vještine potrebne za snalaženje u svim budućim socijalnim odnosima (Okroša i Ravić 2018).

Likovno odgajanje u našim vrtićima, predškolskim ustanovama i školama ima poseban odgojno-obrazovni značaj. Njegovi ciljevi usmjereni su na specifično likovno i estetsko odgojno-obrazovanje i oblikovanje potpune dječje ličnosti, jer samo tako dijete poslije može pridonositi društvu u estetskom izgrađivanju okoline. Omogućava mu aktivno izražavanje, oslobađanje psihičke napetosti, razvijanje sposobnosti opažanja, predstavljanja, ustrajnosti, samosvijesti, razvijanje radne discipline te sudjelovanje u kolektivnom radu. „Metodika likovnog odgoja i obrazovanja koja se oslanja na sustav znanstveno stečenih i provjerenih teorijskih saznanja o dječjem likovnom stvaralaštvu, kao i na čimbenike koji posredno ili neposredno utječu na likovni razvoj djece i mladih trebaju biti polazna osnova budućim stručnjacima za promišljanje i razumijevanje posla kojim se bave, kao i za njegovo uspješno obavljanje“ (Filipović 2011: 7).

Cilj odgojno-obrazovnog rada poučavanja likovne kulture zapravo je poticanje i razvijanje kreativnog razmišljanja i djelovanja učenika u skladu s karakteristikama ovog predmeta. Ako želimo pojednostaviti koncept ciljeva likovne kulture, moramo naglasiti cilj koji je najopćenitiji. Međutim, taj je cilj razvoj osobnosti, samosvijesti, formiranje autonomije ličnosti, prevladavanje ovisnosti i osjećaja podređenosti, nižih vrijednosti itd., a u vezi s tim i razvoj kreativnih sposobnosti, koje omogućavaju uspostavljanje ravnopravnih odnosa s okolinom i drugim dionicima.

Da bi likovni odgoj i obrazovanje ispunio svoje odgojno-obrazovne ciljeve, učitelji i nastavnici likovnoga trebali bi imati u vidu celokupnu kompleksnost oblasti likovne kulture, kao i ispunjenje općih ciljeva odgoja i obrazovanja. U didaktici i pedagogiji govori se o ciljevima učenja, ciljevima poučavanja, ciljevima nastave, odgoja i obrazovanja itd. Stoga, ciljevi učenja odnose se na aktivnosti i rezultate učenika i nastavnika (Matijević 2008: 189-190), što je teorijski osmislila grupa američkih eksperata koju je predvodio Blum (Benjamin Bloom), u literaturi poznata pod nazivom Blumova taksonomija ciljeva vaspitanja i obrazovanja (Bloom 1981 prema Winner 2005). Blumova taksonomija hijerarhijska je klasifikacija procesa i produkata učenja i podrazumeva kognitivnu domenu (znanje), afektivnu domenu (stavovi i emocije) i psihomotoričku domenu (vještine). Ciljevi moraju biti tako oblikovani da omogućavaju odgovor na pitanja: u čemu se razlikuje učenik prije učenja i nakon učenja, što je sposoban samostalno uraditi, a prije nije mogao. Glavni sudionici nastavnog procesa su učenici i nastavnici zbog čega se nastava, kao složen i organiziran proces učenja i poučavanja, mora temeljno planirati i dobro pripremiti.

Ukoliko bismo uopćeno sagledali odgojno-obrazovne sustave, ciljevi svake nastave likovne kulture obuhvaćaju elemente intelektualnog, psihomotornog i socijalnog razvoja, razvoja mašte, estetske osjetljivosti, emocija itd. Produktivna, praktična učenička aktivnost i njihovo stvaralačko izražavanje i mišljenje primarni je cilj i zadatak likovne kulture, ali treba imati u vidu da je neophodno povezivati i istovremeno razvijati perceptivne i receptivne likovne sposobnosti, kao i stjecanje osnovnih znanja iz likovne umjetnosti. Nastavom se učenici trebaju vizualno opismeniti, to jest da nastavnik omogući uvjete ovladavanja likovnim jezikom kako bi kao budući građani cijenili, uvažavali i poštovali umjetnost. Kreativni potencijal umjetnosti koji se steže procesima rada od značaja je i za druga područja. Tako su umjetnosti u općem odgoju i obrazovanju prirodni okvir kreativnog djelovanja, oslobođen straha od pogreške, budući da su i jedini prostor koji nema unaprijed definirane odgovore i koji omogućuje percepciju iz različitih perspektiva.

KREATIVNOST U NASTAVI LIKOVNE KULTURE

Kreativnost je jedno od najcjenjenijih ljudskih svojstava, ali svojstvo ličnosti koje nije u dovoljnoj mjeri istraživano i proučavano, kako sa psiholoških aspekata, tako i iz pedagoških kutova (Đorđević 2005:19). Proučavanje fenomena kreativnosti polazi od različitih pristupa koji se kreću od mističnoga preko psihodinamičkoga, kognitivnoga i socijalno-psihološkoga do konfluentnoga pristupa, pri čemu je kompleksna i višestrana priroda kreativnosti utjecala na različite pristupe njenom definiranju (Zrilić i Bedeković 2011). Dugi niz godina kreativnost se shvaćala kao proces u kojem iznimno odabrani pojedinci stvaraju djela velike vrijednosti iznimne kvalitete. Takvo je razumijevanje napušteno, a kreativnost se promatra kao opći ljudski potencijal (Grgurić i Jakubin 1996). Kada je u pitanju razvoj kreativnosti kod najmlađih članova društva, poučavanje Likovne kulture je presudno jer je vrlo složena i njezina se složenost odvija u različitim oblicima teorije i prakse, sveprisutna je. Kreativni potencijal umjetnosti koji se stječe radnim procesima može biti značajan i za druga područja. Stoga, umjetnost u općem obrazovanju prirodni je okvir za kreativno djelovanje, bez straha od pogreške, jer su jedini prostor u školskom kurikulumu koji nema unaprijed određene odgovore i koji omogućuje percepciju iz različitih perspektiva. Svi ljudi imaju kreativne sposobnosti koje se razlikuju od svake osobe ponaosob, a kad pronade svoju kreativnu snagu, to može imati veliki utjecaj na samopouzdanje i opću izvedbu, ili uspjeh. U skladu s tim, potrebno je učiniti nešto više od poboljšanja numeričkih vještina i pismenosti. Potrebne su šire intervencije u obrazovanju kako bi se učinilo fleksibilnije u smislu pronalaženja načina za prepoznavanje različitih talenata kod sve djece kako bi se omogućila izvrsnost (Robinson 2009). Kreativnost se smatra jednom od najvažnijih obilježja ljudske vrste. Budući da se temelji na mašti, vjeruje se da se može uspješno razvijati igrom zasnovanom na fantaziji tijekom ranih godina života. Također se razvija neizravno, promatrajući svijet na inteligentan, precizan i estetski način slobodom izražavanja u skladu s individualnim interesima, osjećajima i potrebama, samootkrivanjem i korigiranjem. Istovremeno, učenici razvijaju radne navike, disciplinu i koncentraciju, osobine neophodne za primjenu bilo koje ideje, znanstvene ili umjetničke. Razvijanje kreativnosti pomaže učenicima bolje razumijevanje svijet oko sebe, ali i izražavanje osobnih iskustava i ideja. Kreativnost ima esencijalni značaj za dječji život, jer pruža mogućnost da se predstave svijetu tko su ona uistinu. Umjetnost, kao jedno od svojih najprepoznatljivijih obilježja, posjeduje kreativnost koja podrazumijeva pronalaženje

novih ideja i u njegovoj prirodi je slobodno traganje za rješenjem nizom pokušaja u istraživanju novog i drugačijeg. Međutim, postoje brojne zablude oko kreativnosti. Kreativnost u nastavi često je povezana s nedovoljnom disciplinom. Dok su jedni mišljenja da je ona dar nekolicine, drugi je povezuju samo s umjetnošću. Robinson (1999), međutim, smatra da svi mladi, ali i odrasli, posjeduju kreativne potencijale. Razvijanje tih potencijala zahtijeva ravnotežu između sposobnosti u nastavi i razumijevanja, kao i promociju slobode za uvođenje novog i prihvaćanje rizika. Ovim on ne zagovara ideju da je takvo obrazovanje alternativa za matematičku i druge pismenosti, ali da je, u svakom slučaju, podjednako relevantno za potrebe sadašnje i budućih generacija. Po mišljenju navedenog autora, kreativnim učenjem mogu se proširiti i mogućnosti u postizanju visokih zahtjeva pismenosti i matematičkog znanja, koji su važni sami po sebi. To su komplementarne, a ne suprotstavljajuće sposobnosti. Definicije kreativnosti mnogobrojne su, s varijacijama ne samo u konceptu već i u terminologiji. Stoga ne postoji univerzalna definicija kreativnosti. Brojni autori smatraju kreativnost ili stvaralaštvo, koristeći ih kao sinonim, sposobnost stvaranja nečeg novog, originalnog, neponovljivog. Iako se istraživanje Taylora (1973) može činiti zastarjelim, ono je prilično zanimljivo i dotiče se brojnih aspekata kreativnosti, koji pružaju razloge za razmišljanje. Istraživanje navodi da se kreativnost pokreće početnim iskustvom izlaganja, te je želja pojedinca promijeniti svoje okruženje u skladu sa svojim shvaćanjima kako treba biti. Drugim riječima, promjena okoliša je nužna, jer se u protivnom ne osjeća potreba za kreativnošću niti reorganizacijom. Prema ovom istraživanju, kreativnost se može izraziti na pet razina koje su u korelaciji s nejednakošću koju pojedinac percipira, a to su: kreativnost spontane aktivnosti (od prve do šeste godine), kreativnost usmjerene aktivnosti (od sedme do desete godine), kreativnost invencije – pronalaska, izuma (od jedanaeste do petnaeste godine), kreativnost inovacije (od šestnaeste do sedamnaeste godine), te kreativnost stvaranja (od osamnaeste godine pa naviše). U traganju za čimbenicima stvaralaštva prvu teoriju dao je J. P. Guilford (1950) čija teorija kreativnosti predviđa 24 čimbenika kreativnosti, od kojih su najvažniji: originalnost, fleksibilnost, osjetljivost za probleme, redefinicija, fluentnost i elaboracija. Lowenfeld (1987) je, uporedo s Guilfordom, razradio osam čimbenika likovne kreativnosti, i to: senzitivnost, sposobnost zadržavanja u stanju inspiracije, fleksibilnost, originalnost, sposobnost preoblikovanja i ponovog razvrstavanja, analiza ili sposobnost apstrakcije bitnosti, sinteze, i estetska smisaona organizacija (Karlavaris 1987). U novijim istraživanjima Američkog Psiholškog Udruženja (*online journal Psychology of Ae-*

sthetics, Creativity, and the Arts), istraživači su se ograničili i prihvatili određene faktore kreativnosti. Interpretacija bi izgledala ovako: originalnost – sposobnost uočavanja onoga što drugi nisu u stanju, kako bi se došlo do nesvakidašnjih, neobičnih, statistički rijetkih ideja, da se pronađu rijetka, neobična rješenja, i sl.; fleksibilnost – sposobnost elastičnog mišljenja, sposobnost brzog i lakog pronalaženja s jedne ideje na drugu, s jednog tipa mišljenja na drugi udaljeniji od prethodnog, pronalaženje novih puteva rješavanja problema kao i dolaženja do više ispravnih rješenja, odsustvo fiksiranosti i sl; osjetljivost za probleme (kognicija semantičkih implikacija) – sposobnost uočavanja nedostataka ili potrebe za promjenama ili poboljšanjima u postojećim stvarima. Nadalje, fluentnost – sposobnost posjedovanja bogatstva ideja, riječi, poteza, hipoteza, utoliko uspješnije ukoliko se za kraće vrijeme ostvari veća produktivnost novih ideja; elaboracija – sposobnost razrade detalja plana stvaralačkog rada, planiranje i stalno razvijanje ideja, kao i sposobnost da se ostvareni rezultat strukturira u preglednu cjelinu, u likovnu uspješnost; komponiranje. redefinicija – sposobnost tumačenja poznatih stvari na novi način, korištenje starih funkcija na nov, neuobičajeni način, transformacija oblika, preoblikovanje, od običnog stvarati nove vrijednosti. Iako je kreativnost moguća u svim područjima ljudskih djelatnosti, to ne znači da je ona prisutna među svima. Ozbiljna kreativna postignuća temelje se na znanju, kontroli materijala i upravljanju idejama. Kreativni odgoj i obrazovanje nisu poseban predmet u programu ili kurikulumu, ono je generalna funkcija obrazovanja. Takav pristup zahtijeva strategiju koja će uspostaviti balans u školskom kurikulumu, unapređivanjem nastavnih metoda i ostalih oblika nastave, povezivanjem škole s drugim obrazovnim institucijama, školovanjem i permanentnim stručnim usavršavanjem nastavnika i ostalih uključenih u obrazovanje (Jovančić 2012).

ULOGA UČITELJA U POTICANJU KREATIVNOSTI UČENIKA U NASTAVI LIKOVNE KULTURE

Kreativnih ljudi ima svugdje, ali djeca su ta koja su najviše, odnosno najčešće kreativna. Ona imaju potrebu stvarati, pitati, odgovarati, rastavljati i sastavljati i tako u krug. Hoće li neko dijete izrasti u zrelu kreativnu osobu, ovisi o brojnim čimbenicima, volji, motivaciji i radu, ali i podršci koju ima ili nema na svom kreativnom putu. Da bi se kreativnost potaknula kod učenika, najprije je treba prepoznati. Izuzetno značajnu, a možda i najvažniju, ulogu u radu s kreativnim

učenicima ima učitelj. Jedan od zadataka učitelja je prepoznati, podržati i potaknuti ugodnu atmosferu i omogućiti neometan proces učenikova maštanja i stvaranja. Uloga učitelja je odlučujuća u procesu obrazovanja.

Kada učenici u nastavi Likovne kulture igrom i istraživanje, kreativno i kritički pristupe spoznaji, postavljaju pitanja, povezuju i primjenjuju znanja učitelja, to bi trebalo pridonijeti procesu u kojem je učenik glavni kreativni subjekt i donositelj odluka. Tada učitelj postaje partner, mentor i koordinator, a ne „voditelj pedagoškog procesa“ (Šefer 2005). U suvremenom odgojno-obrazovnom sustavu metodička znanja i vještine učitelja imaju ulogu intelektualnog i psihomotoričkog profesionalnog sredstva oblikovanja i izvođenja odgojno-obrazovnog procesa na svim obrazovnim stupnjevima (Bežen 2013).

Učitelj je ključan faktor u razvoju učenika i njihova interesa, kao i u oblikovanju onoga što će učenici zapaziti i doživjeti i, naposljetku, razviti svoje potencijale. Kako bi to postigao, učenicima je nužno omogućiti stimulativna sredstva za rad. Samo istraživanjem, učenik će postići vlastito iskustvo. Svojim autoritetom, učitelj usmjerava učenike da se kritički, kreativno i stvaralački odnose prema informacijama koje primaju. Poticanje kreativnosti odvija se i poticanjem pozitivne atmosfere u razredu. Osnovne postavke takve atmosfere zasnivaju se na razvijanju perceptivnih sposobnosti, pronalaženju inspiracije u svijetu koji okružuje dijete, jačanje samopouzdanja, radoznalosti, instinkta, surađivanje s drugima, uživanje u igri, drugačijoj perspektivi, fleksibilnost mišljenja, suzbijanje straha od neuspjeha (Ozimec 1987). Pojedini autori smatraju da kad se dijete izrazi na način koji je za njega originalan, bez obzira je li tisuću ljudi već prije njega učinilo istu stvar, dijete je, svojim novim rješenjem, postupilo kreativno (Beaumont i Macomber prema Duh 2004). Kreativne sposobnosti se do polaska u školu brže razvijaju od opće inteligencije (Panić 1997).

Likovna kultura podrazumijeva učitelja koji je angažiran u umjetničkom poslu, uspješan u kreativnom angažmanu i postiže zapažene rezultate kao sudionik javne likovne scene, što učitelju daje autoritet, a učenicima dodatnu motivaciju. Od izuzetne važnosti su i moralne osobine učitelja, jer prenošenjem likovnih vještina on utječe i na formiranje osobina ličnosti učenika.

Učitelji i nastavnici u današnjim bi školama trebali osigurati ozračje koje će učenike poticati na kreativan rad, i to razgovorom, zajedničkim planiranjem s učenicima, postavljanjem neobičnih pitanja ili ideja, prihvatanjem učeničke inicijative, novih različitih rješenja i pristupa (Stevanović 1999).

Važno je naglasiti i da ukoliko učenik dobije objašnjenja u gotovom obliku ver-

balnim objašnjavanjem i tumačenjem učitelja, takvo znanje nije znanje učenika, tj. nema toliku uporabnu vrijednost za njega kao kada sam učenik prođe kroz teorijsko-praktičnu samostalnu obuku. Ovdje se ne isključuje učitelj već mu se mijenja uloga i on postaje savjetnik, suradnik, partner i uz njegovu podršku i upućivanje učenik dolazi do odgovarajućih znanja i spoznaja. Učenik se navikava na problemske situacije i način njihovog rješavanja, pa njegovo učenje ima istraživački karakter. Za umjetničko stvaralaštvo učenika motivacija je odlučujući impuls. Stoga se ona mora povezati s doživljajima i iskustvima. Motivacija se odlučujuće određuje estetsko-umjetničkom razinom učitelja, koji mora biti spreman učenicima približiti specifično slikarstvo. Jedan od osnovnih preduvjeta u ostvarenju tog cilja je pozitivno ozračje i partnerska uloga učitelja koji predstavljaju zahtjeve svake nastave koja ima ambicije slijediti suvremene tijekove dječjeg stvaralaštva. Kreativne aktivnosti podrazumijevaju kreativni proces učenja u kojemu učenici prolaze kroz sličan proces kao i umjetnici i istraživači. Ti kreativni procesi mogu biti igre. Ipak, ako se organizira kroz igru, ozbiljna metodologija može postati pristupačna mlađem školskom uzrastu, a istraživački proces stalni poticaj za dječju radoznalost, otkrivanje znanja i traganje za odgovorima na postavljena pitanja i probleme.

Velimir Srića (1992) savjetuje da „ispraznimo našu šalicu“. To znači da odustanemo od uobičajenoga, „normalnoga“, stereotipnoga i poznatoga, te se upustimo u neobično, nestandardno, ali inventivno i kreativno. Kako bi pomogli poticati kreativnost učenika i odraslih trebamo reći: To je dobro mišljenje/ideja/komentar.; Odlično, isprobajmo to!; Što nam je sve potrebno da to ostvarimo?; Pokaži-mo to svima!; Recite mi nešto više o tome...; Pokušajmo i isprobajmo to!; Koje su prednosti?; Kako možemo ukloniti nedostatke?; Možeš li izraditi plan akcije?; Sviđa mi se to, zvuči zanimljivo.; Zanimarimo način na koji to danas funkcionira. Ukoliko želimo razviti kreativnost, moramo uložiti veliki trud i početi funkcionirati na drugačiji način. To svakako uključuje i razmišljanje izvan okvira, izvan automatizama, stvaranje novih i nepoznatih misli, ideja i informacija.

Ulogu u provedbi odgoja za vrijednosti preuzima učitelj, odnosno škola i planirani odgojno-obrazovni programi, no važno je primijetiti i kako odgovornost roditelja za formiranje vrijednosnog sustava djeteta zapravo ne prestaje (Maltar Okun 2019).

ZAKLJUČAK

U suvremenom sustavu odgoja i obrazovanja, primarni cilj i zadatak nastave likovne kulture leži u tome da njeguje produktivne sposobnosti i njihovo stvaralačko izražavanje. S obzirom na činjenicu da je dječji likovni izraz gotovo uvijek stvaralačkog karaktera, onda je razumljivo da se na nastavi likovne kulture može utjecati na likovno stvaralaštvo. Time potičemo kreativnost djece i njihovo stvaralaštvo. Likovna kultura trebala bi sve više postajati čimbenik razvoja sposobnosti učenika jer bi se i obrazovni proces trebao prije svega oslanjati na sposobnosti, osobito kreativne. Kreativni potencijal koji se stječe likovnom umjetnošću, od velikog je značaja jer ima utjecaja i na sva druga područja.

Značajnu ulogu u tome imaju učitelji stoga oni svojim znalačkim i kreativnim radom trebaju razvijati kreativne potencijale kod djece. Osnovna pretpostavka za stjecanje kreativnosti polazi od kvalitete inicijalnog obrazovanja budućih učitelja i njihova kontinuiranog profesionalnog razvoja stručnim usavršavanjem i sustavom cjeloživotnog obrazovanja (Bedecković i Zrilić 2009).

Odgojno-obrazovni djelatnici nastavu bi trebali učiniti zanimljivom i prilagoditi je učenicima, pobrinuti se da razredno ozračje bude ugodno i opušteno, okruženje u kojem su radi bez pritiska i ponuditi učenicima brojne aktivnosti te unijeti kreativne tehnike ne samo u nastavu Likovne kulture već i u sve ostale nastavne predmete.

Zadatak je svake zemlje voditi brigu o tome da njezine škole njeguju vrijednosti i norme koje su u temelju društvenog života (Marinović Bobinac 2001).

LITERATURA

- BEDEKOVIĆ, Vesna. ZRILIĆ, Smiljana. 2009. Kreativnost kao profesionalna kompetencija i pespektive cjeloživotnog obrazovanja učitelja. U: *Curriculums of early and compulsory education: Zbornik radova međunarodne konferencije Učiteljskog fakulteta u Zagrebu*, ur. D. Bouillet, i M. Matijević, 671-684. Zagreb.
- BEŽEN, Ante. 2013. Metodika u suvremenom odgojno-obrazovnom i znanstvenom sustavu, U: *Metodike u suvremenom odgojno-obrazovnom sustavu*. ur. D. Milanović, 94-113. Zagreb: Akademija odgojno-obrazovnih znanosti Hrvatske.
- BOSNAR, Maja. 2018. *Suvremena umjetnost u obrazovanju*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umetnosti.
- DUH, Matjaž. 2004. *Vrednotenje kot didaktični problem pri likovni vzgoj*. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta Maribor.
- ĐORĐEVIĆ, Borislav. 2005. *Darovitost i kreativnost dece i mladih*. Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača.
- FILIPOVIĆ, Sanja. 2011. *Metodika likovnog vaspitanja i obrazovanja*. Beograd: Univerzitet umetnosti u Beogradu – Izdavačka kuća Klett.
- GRGURIĆ, Nada., i JAKUBIN, Marijan. 1996. *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje: metodički priručnik*. Zagreb: Educa, Nakladno društvo.
- GUILFORD, J. I. 1950. Creativity. *American Psychologist*, 5 (9): 444-454.
- HADŽI-JOVANČIĆ, Nevena. 2012. *Umetnost u opštem obrazovanju*. Beograd: Učiteljski fakultet u Beogradu – Izdavačka kuća Klett.
- KARLAVARIS, Bogumil. 1987. *Metodika nastave likovnog vaspitanja*. Beograd: ZUNS.
- KARLAVARIS, Bogumil. 1991. *Metodika likovnog odgoja 2*. Rijeka: Hofbauer.
- LEKIĆ, Đorđe. 2000. *Metodika likovne kulture*. Beograd: Newslines.
- LOWENFELD, V. 1987. *Creative and Mental Growth*. New York: Macmillan.
- MALTAR OKUN, Tanja. 2019. Odgoj za vrednote u školi. *Život i škola*, 65 (1-2): 251-259.
- MARINOVIĆ BOBINAC, Ankica. 2001. Obitelj i škola. U: *Djeca i mediji*, V. Ilišin ur., 41-78. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži i IDIZ.
- MATIJEVIĆ, Milan. 2008. Projektno učenje i nastava. U: *Nastavnički suputnik*, B. Drandić ur., 188–225. Zagreb: Znamen.
- OKROŠA, Jelena., i RAVIĆ, Silvija. 2018. Povezanost učeničkog procjenjivanja da-

- rovitosti, inteligencije i socijalnog statusa procjenjivanja učenika. *Život i škola*, 64 (1): 119-128.
- OZIMEC, Stjepan. 1987. *Odgoj kreativnosti: kako prepoznati i podsticati dječju kreativnost*. Varaždin: Opći savez društva „Naša djeca“.
- PANIĆ, Vladimir. 1997. *Psihologija umetnosti*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- ROBINSON, K. 1999. *Out of Our Minds: Learning to be creative*. Chichester: Capstone. Southern Gate.
- ROBINSON, K. 2009. *The Element: How Finding Your Passion Changes Everything*. Penguin/Viking. New York: New York Times.
- STEVANOVIĆ, Marko. 1999. *Kreatologija*. Varaždinske Toplice: Tonimir.
- SRIĆA, Velimir. 1992. *Upravljanje kreativnošću*. Zagreb: Tisak Zg.
- TAYLOR, I. 1973. A Transactional Approach to Creativity and its Implications for Education in: *American Association for the Advancement of Science Meeting, Boston*. U: Psychological Sources of Creativity, *The Journal of Creative Behavior*, 10 (3): 193-202.
- TKALAC VERČIĆ, Ana, SINČIĆ ĆORIĆ, Dubravka, i POLOŠKI VOKIĆ, Nina. 2014. *Priručnik za metodologiju istraživanja u društvenim djelatnostima*. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
- VIGOTSKI, Lav. 2005. *Dečja mašta i stvaralaštvo*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- ZRILIĆ, Smiljana. i BEDEKOVIĆ, Vesna. 2009. Poticanje kreativnosti studenata i perspektive cjeloživotnog obrazovanja visokoškolskih nastavnika. U: *Tehetseggondozastol az elethosszig tarto tanulasig. Zbornik radova međunarodne konferencije Učiteljskog fakulteta u Subotici*, A. Bene, 276-286. Subotica.
- ZRILIĆ, Smiljana i Bedeković, Vesna. 2011. Metodički pristup poticanju kreativnosti u radu s učenicima mlađe školske dobi. U: *The methodology of working with talented pupils. Zbornik radova međunarodne konferencije Učiteljskog fakulteta u Subotici*, A. Bene, A., 122-135. Subotica.
- ŠEFER, Jasmina. 2005. *Kreativnost dece*. Beograd: Institut za Pedagoška istraživanja.
- WINNER, E. 2005. *Darovita djeca*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
- Online Journal Psychology of Aesthetics, Creativity & the Arts, from: <https://psycnet.apa.org/PsycARTICLES/journal/aca/12/4> (svibanj 2020)

CREATIVITY AS AN ESSENTIAL PART OF FINE ART CLASSES

ABSTRACT

This paper will attempt to formulate a theory of creativity that can be described as transactional in approach and relate implications to education. In order for children's creativity to be successful in upbringing and education, it is necessary to know what children's creativity is in general, and then how it manifests and develops in the process of teaching art culture. The author tried to include all the mentioned parts in order to make the content of the work as rich as possible, and then complete. The introduction talks about art and its significance, and then about art placed within the school framework – fine arts, with its goals and tasks. The main part of the paper explains the concept and factors of creativity, with an emphasis on the role of teachers in encouraging student creativity. A special part is dedicated to this, as a very important segment in encouraging creativity, ie creativity in children.

KEYWORDS:

creativity, fine arts, teaching, student, teacher